

บันทึก

เรื่อง การให้เช่าที่ดินสงวนตามกฎหมายทางหลวง
(กรมทางหลวงหรือผู้อำนวยการทางหลวงจะนำที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้
เพื่อประโยชน์แก่งานทาง ไปให้เช่าได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่)

กรมทางหลวงได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ กค.๐๖๐๖/๗๔๗๗ ลงวันที่ ๔
กรกฎาคม ๒๕๖๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า ในการสงวนหรือหวงห้ามที่ดินไว้
เพื่อประโยชน์แก่งานทางนั้น เดิมได้สงวนโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔^๑ และมาตรา ๕^๒ แห่ง
พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติทางหลวง
พุทธศักราช ๒๔๘๒^๓ ใช้บังคับ การสงวนที่ดินไว้เพื่อประโยชน์แก่งานทางได้กระทำโดยอาศัย
อำนาจตามมาตรา ๓๗^๔ แห่งพระราชบัญญัติทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๒ (ซึ่งต่อมาได้ถูกแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๗) โดยออกเป็นประกาศกระทรวง
คมนาคม และเมื่อพระราชบัญญัติทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๒ ถูกยกเลิกโดยประกาศของคณะ
ปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ การสงวนที่ดินไว้เพื่อประโยชน์แก่งาน
ทางก็ได้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามข้อ ๖๐^๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕๕๔ โดยการ

^๑ มาตรา ๔ ถ้ารัฐบาลต้องการจะหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดินเพื่อประโยชน์ใด ๆ ก็ให้ดำเนินการหวงห้ามตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

^๒ มาตรา ๕ การหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าให้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาและประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

ในพระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุ

(๑) ความประสงค์ที่หวงห้าม

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการหวงห้าม

(๓) ที่ดินซึ่งกำหนดว่าต้องหวงห้าม

ให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินดังกล่าวแล้วติดไว้ท้ายพระราชกฤษฎีกา แผนที่ที่กล่าวนี้ให้ถือว่าเป็น
ส่วนหนึ่งของพระราชกฤษฎีกา แต่ในกรณีหวงห้ามที่ดินริมทางหลวงนั้นจะกำหนดเขตที่ดินซึ่งหวงห้ามนับ
จากเส้นกลางทางหลวงออกไปเป็นระยะทางดังจะได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาก็ได้

^๓ ตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน ๒๔๘๒

^๔ มาตรา ๓๗ รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะสงวนที่ดินรกร้างว่างเปล่าและไม่มีผู้ครอบครองไว้เพื่อ
ประโยชน์งานทาง โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศไปแล้วไม่มีผู้ใด
แย้งสิทธิ ให้ถือว่าที่ดินนั้นตกอยู่ในความคุ้มครองของผู้บริหารทางหลวง และห้ามผู้ใดเข้าครอบครอง หัก
ร้าง จัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการทางหลวง

การเพิกถอนการสงวนตามมาตรา ๓๗ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

^๕ ข้อ ๖๐ เพื่อประโยชน์แก่งานทาง รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะสงวนที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคล

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในปัจจุบันปรากฏว่ากรมทางหลวงที่ดินที่ได้สงวนไว้เพื่อประโยชน์แก่งานทางดังกล่าวอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกรมทางหลวงยังมีความจำเป็นต้องสงวนที่ดินเหล่านั้นไว้เพื่อประโยชน์แก่งานทางต่อไป แต่ในขณะนี้ที่ดินสงวนบางแปลงที่กรมทางหลวงยังมิได้เข้าใช้เพื่อประโยชน์แก่งานทางและได้มีผู้ขอเช่าเพื่ออาศัย เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เช่น กองหรือวางสิ่งของ เป็นต้น แต่โดยที่พระราชบัญญัติทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๒ พระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๗ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕๙ มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้เช่าที่ดินสงวนฯ และกรมทางหลวงมีความประสงค์จะให้เช่าที่ดินดังกล่าวเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร กรมทางหลวงจึงขอหารือว่า กรมทางหลวงหรือผู้อำนวยการทางหลวงมีสิทธิที่จะนำที่ดินสงวนดังกล่าวข้างต้นไปให้เช่าโดยชอบด้วยกฎหมายได้หรือไม่ ประการใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงคมนาคม (กรมทางหลวง) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) แล้วมีความเห็นว่า แม้ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๕ จะไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้เช่าที่ดินสงวนหรือหวงห้ามโดยตรง แต่ในการสงวนที่ดินเพื่อประโยชน์แก่งานทางตามข้อ ๖๐ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ซึ่งบัญญัติให้ที่ดินนั้นตกอยู่ในความคุ้มครองของผู้บัญชาการทางหลวง และห้ามผู้ใดเข้าครอบครอง หักร้าง จัดทำ หรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดิน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการทางหลวงนั้น ในการที่ผู้บัญชาการทางหลวงจะพิจารณาอนุญาตให้บุคคลใดเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวผู้บัญชาการทางหลวงย่อมมีอำนาจที่จะกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขใด ๆ ในการอนุญาตได้ โดยอาจกำหนดให้เข้าทำประโยชน์โดยเสียค่าเช่าเป็นการตอบแทนเช่นเดียวกับการอนุญาตให้ผู้ใดปลูกสร้างสิ่งใดในเขตทางหลวงตามข้อ ๔๒^๖ ซึ่งบัญญัติให้ผู้บัญชาการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการทางหลวงมี

ได้มีสิทธิครอบครอง โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศ ไม่มีผู้ใดแย้งสิทธิ ให้ถือว่าที่ดินนั้นตกอยู่ในความคุ้มครองของผู้บัญชาการทางหลวง และห้ามผู้ใดเข้าครอบครอง หักร้าง จัดทำ หรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการทางหลวง รัฐมนตรีอาจเพิกถอนประกาศการสงวนตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

^๖ ข้อ ๔๒ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างสิ่งใดในเขตทางหลวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการทางหลวง ในการอนุญาตผู้บัญชาการทางหลวงจะกำหนดเงื่อนไข กำหนดอัตราและระเบียบเกี่ยวกับการเก็บค่าเช่าก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็นแก่งานทางหรือเมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตได้กระทำการผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต ผู้บัญชาการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการทางหลวงจะเพิกถอนเสียก็ได้

สิ่งปลูกสร้างขึ้น โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ให้น้ำข้อ ๓๓ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

อำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้ผู้ใดปลูกสร้างสิ่งใดในเขตทาง โดยในการอนุญาตผู้อำนวยการทางหลวงกำหนดเงื่อนไข กำหนดอัตราและระเบียบเกี่ยวกับการเก็บค่าเช่าได้ และผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจที่จะเพิกถอนการอนุญาตได้เมื่อมีความจำเป็นแก่งานทางหรือเมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตได้กระทำการผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต ดังนั้น ในการอนุญาตให้ผู้ใดเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามข้อ ๖๐ ผู้อำนวยการทางหลวงจึงอาจกำหนดอัตราและระเบียบเกี่ยวกับการเช่า และหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเช่าตลอดจนการเพิกถอนการอนุญาตดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นว่า ผู้อำนวยการทางหลวงตามข้อ ๒^๗ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ซึ่งหมายถึงผู้ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อ ๑๓^๘ หรือบุคคลตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๔^๙ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ย่อมมีอำนาจที่จะนำที่ดินที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์แก่งานทางไปให้ราษฎรเช่าได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับกรมทางหลวงนั้น อธิบดีกรมทางหลวงในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และทางหลวงสัมปทาน ตามข้อ ๑๔ (๑) ย่อมมีอำนาจที่จะให้เช่าที่ดินในเขตทางหลวงดังกล่าวได้

(ลงชื่อ) ออมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๗ ข้อ ๒ ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“ผู้อำนวยการทางหลวง” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอำนาจและหน้าที่หรือได้รับแต่งตั้งให้ควบคุมทางหลวงและงานทางเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่งหรือเฉพาะเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือเฉพาะสายใดสายหนึ่งตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

^๘ ข้อ ๑๓ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวง การแต่งตั้งนั้นจะจำกัดให้เป็นผู้อำนวยการทางหลวงเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่งหรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือเฉพาะสายใดสายหนึ่งก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๙ ข้อ ๑๔ ในกรณีที่รัฐมนตรียังไม่ได้แต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงตามข้อ ๑๓ ให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้ดำเนินการทางหลวง

(๑) อธิบดีกรมทางหลวง เป็นผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และทางหลวงสัมปทาน

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นผู้อำนวยการทางหลวงชนบท

(๓) นายกเทศมนตรี เป็นผู้อำนวยการทางหลวงเทศบาล

(๔) ประธานกรรมการสุขาภิบาล เป็นผู้อำนวยการทางหลวงสุขาภิบาล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๕๒๖